

Samrådsredogörelse

Vattentjänstplan 2025-2037 för Mörbylånga kommun

Fastställd av:

Kommunledningsutskottet (KLU)

Beslutsdatum:

2025-02-24, §

Handläggare:

Ylva Hartman Magnusson,
landskapsarkitekt/VA-strateg

Dnr:

PLEX-2025-96

Innehåll

Samrådsredogörelse.....	1
Vattentjänstplan 2025-2037 för Mörbylånga kommun.....	1
Introduktion.....	4
Vad är en samrådsredogörelse?	4
Genomförande av samråd.....	4
Vad är nästa steg i processen?.....	4
Vad gör kommunen med personuppgifter?.....	4
Sammanfattning av synpunkter och tillväxtenhetens ställningstaganden	5
Sammanfattning av synpunkter	5
Tillväxtenhetens ställningstaganden.....	5
Inkomna yttranden.....	6
Inkomna yttranden från statliga, regionala, kommunala myndigheter och förbund	6
Inkomna yttranden från politiska partier och kommunala nämnder.....	19
Inkomna yttranden från sakägare.....	20
Inkomna skrivelser från övriga intresseföreningar m.fl.	30

Introduktion

Vad är en samrådsredogörelse?

I Samrådsredogörelsen sammanställer kommunen alla de synpunkter, tankar och idéer som inkommit från privatpersoner, föreningar och myndigheter under samrådet, så kallade yttranden. I dokumentet redovisar också kommunen sin syn på de inkomna yttrandena. Kommunens yttranden är markerade med kursiv stil.

Yttrandena i redogörelsen har i vissa fall förkortats, för att samrådsredogörelsen ska bli överskådlig. Yttrandena i sin helhet kan på begäran lämnas ut av kommunen.

Genomförande av samråd

Vattentjänstplanen handläggs enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV) och har varit på samråd under tiden 10 oktober 2025 till 10 december 2025. Beslut om samråd togs av KLU, protokoll 9 september 2025 § 64.

Vad är nästa steg i processen?

Nästa steg i processen är att revidera planhandlingarna, för att därefter skicka ut handlingarna på granskning. Under granskningen ges tillfälle att lämna nya synpunkter på de reviderade planhandlingarna.

Vad gör kommunen med personuppgifter?

För att kunna tillgängliggöra samrådsredogörelsen har kommunen tagit bort alla personuppgifter från de inkomna yttrandena.

På kommunens hemsida finns mer information hur vi behandlar dina personuppgifter:
www.morbylanga.se/personuppgifter

Sammanfattning av synpunkter och tillväxtenhetens ställningstaganden

Sammanfattning av synpunkter

I inkomna yttranden har följande frågor lyfts av fler än en remissinstans:

- Tydlighet kring koppling mellan åtgärder och miljökvalitetsnormer samt behovsbedömningar av kommunalt VA.
- Övergripande information från pågående arbete med förnyelseplan samt relevanta förstudier.
- Dricksvattenförsörjningens robusthet, inklusive hantering av variationer, bristsituationer och skydd av vattentäcker.
- Förtydligande av kartor, områdesavgränsningar och begreppsanvändning.

Tillväxtenhetens ställningstaganden

Tillväxtenheten föreslår att processen fortsätter med att revidera handlingarna enligt följande:

- Förtydliganden av planens rättsliga utgångspunkter, inklusive bedömningar enligt 6 och 6 b §§ lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster samt förändrade behovsbedömningar av kommunalt VA.
- Övergripande information från pågående arbete med förnyelseplan samt relevanta förstudier (bl.a. Grönhögen ARV).
- Förtydliganden av risker kopplade till statliga vägar inom vattenskyddsområden och behov av fortsatt analys.
- Justeringar av kartmaterial, områdesbenämningar och vissa formuleringar (bl.a. avseende vattenkvalitet).
- Tydliggörande av planens betydelse ur ett barnrättsperspektiv.
- Mindre kompletteringar kopplade till dricksvattenförsörjning, vattenbrist, prioriteringar vid bristsituationer samt brandvattenförsörjning.
- Förtydligande av hur planens inriktning förhåller sig till miljökvalitetsnormer och skydd av vattenförekomster.
- Uppdateringar avseende dagvattenhantering och verksamhetsområden, med hänvisning till kommunens dagvatten- och skyfallsplan.
- Lenstad by tillkommer som ett område med behov av utbyggnad av allmänna VA-tjänster enligt 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster.
- Redaktionella justeringar för tydlighet och läsbarhet.

Inkomna yttranden

Inkomna yttranden från statliga, regionala och kommunala myndigheter och förbund

Inkom 2025-12-10
Länsstyrelsen

Allmänna synpunkter

Vattentjänstplanens syfte är att ge förutsättningar för en god och långsiktig planering av kommunens skyldigheter att ordna allmänna vattentjänster. Planen ger berörda möjlighet till inspel och deltagande i processen eftersom vattentjänstplanen ska samrådats och granskas enligt 6 c § lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Mörbylånga kommun har tidigare tagit fram en VA-plan som följer Havs- och Vattenmyndighetens vägledning ”Vägledning för kommunal VA-planering”, rapport 2014:1. Detta innebär att en VA-översikt och en VA-policy har arbetats fram. VA-policyn och VA-översikten har nu reviderats och inarbetats i samrådsversionen av vattentjänstplanen. Detta medför att samrådsversionen är omfattande.

Till vattentjänstplanen hör ett antal bilagor. Vi har noterat att samtliga bilagor inte är numrerade. För att lättare kunna följa läshänvisningarna till de olika bilagorna i texten behöver dessa numreras.

Kommunens kommentar:

Noteras och justeras inför granskning.

Betydande miljöpåverkan

Kommunen bedömer att vattentjänstplanen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Vi delar kommunens bedömning.

Barnperspektivet

Barnkonventionen (Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197)), blev svensk lag år 2020. Lagen innebär ett förtydligande av att barns rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser och ärenden som rör barn. Av vattentjänstplanen framgår inte tydligt om en prövning av barnets bästa har genomförts. Vi rekommenderar därför kommunen att göra en bedömning om hur barn och unga påverkas av planen.

Kommunens kommentar:

En bedömning enligt barnkonventionen har gjorts av hur barn och unga påverkas av vattentjänstplanen. Planens inriktning att säkerställa en långsiktigt trygg, hållbar och robust vatten- och avloppsförsörjning bedöms vara positiv för barn, då tillgång till rent dricksvatten, fungerande avlopp och god hygien är grundläggande för barns hälsa, utveckling och trygghet. Inga åtgärder i planen bedöms medföra negativa konsekvenser för barn, utan planen stärker snarare barns rätt till en säker livsmiljö. Detta förtydligas i granskningshandlingen.

Sekretess

Vi vill lyfta att det är av stor vikt att beakta totalförsvarsplaneringen i arbetet med vattenförsörjningen samt att det kan finnas behov av sekretess vid känsliga uppgifter. Det är viktigt att en bedömning görs av vad som kan inkluderas i vattentjänstplan så den kan vara tillgängligt för allmänheten.

Kommunens kommentar:

Noteras.

Information

Vårt yttrande begränsar inte våra möjligheter att framgent ställa krav enligt lag om allmänna vattentjänster, om uppgifter framkommer eller omständigheter uppstår som föranleder sådana krav.

Nödavloppsplan

Vid störningar i dricksvattendistributionen går det inte längre att spola i toaletterna. Fraktioner så som toalettpapper och fekalier som vanligtvis spolas ner i toaletten blir då ett avfall som behöver samlas in. För att effektivt kunna hantera en sådan störning behöver ni på förhand ha planerat hur detta ska ske. På så sätt minimeras de hälso- och miljörisker som hanteringen medför. Genom att fram en nödavloppsplan kan ni förtydliga vem som ansvarar för vad vid en störning. Vi ser gärna att detta arbete får utrymme inom er beredskapsplanering trots att den inte behöver vara inkluderad i er vattentjänstplan.

Kommunens kommentar:

Noteras. Kommunens beredskapssamordnare hanterar frågan.

Specifika synpunkter

Verksamhetsområde

Ni skriver att en ny behovsbedömning och prioritering har gjorts efter förändringarna i 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. Ni skriver att behovet kan bedömas på ett ”Förändrat sätt än i föregående VA-plan”. Vår tolkning är att ändringen inte syftar till att minska kommunens ansvar. Paragrafens första stycke har inte heller ändrats.

Däremot vill man genom tillägget i andra stycket förtydliga att kommunen ska ta särskild hänsyn till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning. En sådan anläggning ska kunna godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön.

Införandet av tillägget i andra stycket syftar alltså främst till att kommunerna måste bli bättre på att utreda frågan om huruvida hälsoskydds- och miljörekvisiten i 6 § första stycke är uppfyllda eller inte. Med denna bakgrund anser vi därför att ni bör förtydliga om det finns områden som avviker från den bedömning ni tidigare har gjort i er framarbetade VA-plan.

Kommunens kommentar:

Kommunen delar Länsstyrelsens tolkning av tillägget i 6 § andra stycket lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV), vilket innebär ett förtydligande av att behovet av en allmän VA-anläggning ska bedömas med hänsyn till om skyddet för människors hälsa eller miljön kan tillgodoses genom enskilda lösningar.

Mot bakgrund av denna lagändring har kommunen i vissa delar av vattentjänstplanen gjort en annan bedömning än i den tidigare VA-planen från 2015. Den äldre planen togs fram före lagändringen och utgick från dåvarande praxis, där förutsättningarna för att inrätta verksamhetsområde i större utsträckning kopplades till bebyggelsens samlade karaktär.

I och med lagändringen har bedömningen i högre grad kommit att fokusera på om behovet faktiskt inte kan tillgodoses genom enskilda anläggningar som uppfyller gällande krav. Kommunen har därför genomfört en förnyad analys av berörda områden utifrån nuvarande lagstiftning, teknikutveckling och tillsynserfarenhet. Detta förtydligas i granskningshandlingen.

Handlingsplan

Åtgärderna i er handlingsplan känns relevanta och det är bra att ni har angett vilken/vilka funktion/-er som är ansvarig/-a för vilken åtgärd. Vi anser dock att listorna över planerade åtgärder bör vara tidsatta.

En del av åtgärderna borde gå att tidsätta direkt, medan andra mer löpande åtgärder borde gå att dela in i *SMART:a* (Specifika, Mätbara, Accepterade, Realistiska och Tidsatta) mål som till exempel att ”åtgärdstakten på ledningsnätet för dricksvatten ska vara X % per år”, gärna med koppling till kommunens VA-policy. Om en del av åtgärderna kanske även finns med i vattenförsörjningsplanen borde uppgifterna kunna hämtas därifrån.

Kommunens kommentar:

Granskningshandlingen har kompletterats med övergripande information från den förnyelseplan som kommunen för närvarande arbetar med att ta fram. Förnyelseplanen beräknas vara färdigställd under 2026 och kommer att innehålla mer detaljerade prioriteringar och planeringsförutsättningar för ledningsnät och anläggningar.

Vattentjänstplanen är ett strategiskt dokument som anger inriktning och prioriteringsgrunder på en övergripande nivå. Kommunen har därför valt att inte ange tidsplaner för samtliga åtgärder i detta dokument. Skälet är att genomförandet i hög grad är beroende av årliga budgetbeslut, investeringsramar och förändrade tekniska eller miljömässiga förutsättningar. Allt för detaljerade tidsangivelser riskerar därför att snabbt bli inaktuella.

Utbyggnadsplan

Vi bedömer att kommunen tydligare behöver redogöra hur recipienternas tålighet har inkluderats i prioriteringen som kommunen gör i sin utbyggnadsplan.

Kommunens kommentar:

Kommunen bedömer att den aktuella vattenförekomsten kan komma att förbättra sin status till följd av de avvägningar som gjorts i planeringen. I de områden där fortsatt infiltration har bedömts som en lämplig lösning har kommunen särskilt beaktat markens jordmäktighet och genomsläpplighet.

I de områden där förutsättningarna inte bedömts vara tillräckliga för en långsiktig hållbar enskild avloppslösning, eller där recipientens känslighet medför särskilda miljökrav, har kommunen istället bedömt att kommunal VA-hantering krävs. Denna bedömning har gjorts utifrån behovet av att skydda berörd vattenförekomst och säkerställa att påverkan inte riskerar att försämra vattenstatus eller försvåra uppfyllandet av gällande miljö kvalitetsnormer. Detta förtydligas i granskningshandlingen.

Det finns en bra sammanställning av dagvattenhantering och påverkan från dagvattnet idag. Det framgår dock inte tydligt vilken utbyggnad av verksamhetsområde för dagvatten som är planerad framöver eller om det finns områden utanför befintligt verksamhetsområde som är i behov av kommunal dagvattenhantering.

Kommunens kommentar:

Kommunen arbetar kontinuerligt med att se över och utreda behovet av kommunal dagvattenhantering. Under 2025 har exempelvis delar av Saxnäs inorporerats i kommunalt verksamhetsområde för dagvatten. Under 2026 kommer behovet ses över i Björnhovda. Kommunen ser inga stora behov av utbyggnad av kommunal dagvattenhantering, däremot finns det ett behov att uppdatera befintliga verksamhetsområden till att inbegripa dagvattentjänsterna där dessa i praktiken redan är utbyggda. Detta arbete pågår och kommer fortsätta under 2026 och framåt. Mer information finns i Dagvatten- och skyfallsplanen (2023). Detta förtydligas i granskningshandlingen.

I bilaga ”Karta över planerad VA-utbyggnad” behöver det framgå vilka vattentjänster som kartan avser. Av er handlingsplan framgår förvisso vilka vattentjänster som de olika byarna är i behov av. Det hade underlättat att få in detta i kartan genom till exempel olika färger illustrera utbyggnaden så att kartan kan läsas separat.

Kommunens kommentar:

Kartorna justeras enligt ovan.

Skyfall

Av 6 b § lagen om allmänna vattentjänster framgår att en vattentjänstplan ska innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. Bedömningen ska omfatta samtliga vattentjänster, d.v.s. dag-, spill- och dricksvatten. Med ”VA-anläggning” menas hela VA-infrastrukturen så som till exempel ledningsnät, reningsverk, dricksvattenbrunnar och tryckstegringsstationer.

Vi anser att ni behöver bedöma vilka åtgärder som krävs för att anläggningarnas kapacitet och funktion ska kunna upprätthållas vid händelse av skyfall. Av er handlingsplan framgår att detta arbete inte har påbörjats. Arbetet bör prioriteras. Till vattentjänstplanens granskningsskede anser vi att ni bör tidsätta en sådan utredning, men helst ha färdigställt utredningen.

Kommunens kommentar:

Kommunen bedömer att detta arbete redan delvis har genomförts genom den dagvatten- och skyfallsplan som antogs 2023. Inom ramen för detta arbete analyserades skyfallsproblematik och översvämningsrisker, och kritiska punkter i VA-systemet identifierades. Utredningen omfattade bedömningar av kapacitetsbrister och sårbarheter i ledningsnät och andra delar av VA-infrastrukturen, vilket utgör en viktig del av den bedömning som avses i 6 b §. Som ett led i att hantera översvämningsriskerna vidare har kommunen ansökt om LOVA-medel för att ta fram en detaljerad handlings- och åtgärdsplan kopplad till dagvatten och skyfall.

Parallellt pågår framtagandet av en förnyelseplan för VA-systemet, där reinvesteringsbehov och kapacitetsbärande åtgärder analyseras med beaktande av ett förändrat klimat och ökade belastningar. Förnyelseplanen beräknas vara färdigställd under 2026.

Kommunen bedömer således att arbetet med att uppfylla kravet enligt 6 b § är påbörjat och integrerat i den ordinarie planeringsprocessen. Resultatet av kommande handlings- och förnyelseplaner kan vid behov föranleda uppdateringar av vattentjänstplanen vid nästa revidering. Detta förtydligas i granskningshandlingen och texten om att arbetet inte har påbörjats ändras till att arbetet är pågående.

Återanvändning av slam

I avsnitt 2.2.3.5 Kretslopp för slam och renat avloppsvatten beskriver ni på ett tydligt sätt hur slammet hanteras. Nu när Kastlösa deponi har sluttäckts saknas avsättning för slammet. Ni skriver att ”Idag är det enda alternativet att REVAQ-certifiera slammet...” om det ska läggas på jordbruksmark. Ett certifierat slam kan förvisso vara mer attraktivt för lantbrukarna, men det är inget lagstiftat krav.

Vi har några exempel från länet där ett icke certifierat slam läggs på jordbruksmark. Däremot delar vi er bedömning att slammet kan behöva transporteras längre sträckor då lantbrukarnas spridningsarealer redan kan vara begränsande i vår del av landet. Oavsett vilken lösning som ni vill nyttja på sikt är det viktigt att ni utreder detta nu. Vi anser därför att ni bör ange en tidsplan för när er avsättning för slammet ska vara utredd.

Kommunens kommentar:

Hanteringen av slam från avloppsrening regleras främst genom miljöbalkens hänsynsregler, tillståndsvillkoren för reningsverken samt avfallsreglering och tillsyn. Slambantering är därmed i första hand en drift- och miljötillståndsfråga och arbetet med att hitta miljömässigt lämpliga åtgärder pågår kontinuerligt inom kommunen.

Ledningsnät

En av de viktigaste VA-tekniska frågorna är hur den befintliga VA-infrastrukturen ska förnyas och i vilken takt – så kallad förnyelsetakt. Förnyelsetakten kan skiljas sig mellan de olika ledningsnäten för spill-, dricks- och dagvatten. Takten kan också variera över tid beroende på tillstånden på de befintliga ledningsnäten. Branschorganisationen Svenskt Vatten har ingen rekommenderad förnyelsetakt. Vi noterar dock att ni inte har angett vilken förnyelsetakt ni har utan bara att ni har ett stort behov av åtgärder på ledningsnäten.

Merparten av ledningsnäten i Sverige har stora inläckage och det är inte ovanligt att det finns felkopplade tak- och dräneringsledningar anslutna till ledningsnäten för spillvatten. Felkopplade ledningar har stor påverkan på flödet och påverkas av nederbörds mängden. För att begränsa inläckage av ovidkommande vatten är det viktigt att ledningsnätet underhålls och förnyas.

Ni har inte redovisat om det finns en DUF-plan (drift, underhåll och förnyelse) eller motsvarande plan för ledningsnäten. Underhåll på ledningsnätet sker, men beskriv gärna om det finns ett strategiskt tänk kring åtgärderna eller om det främst är akuta åtgärder som ni hinner med. Redovisa om ni har en förnyelseplan och vilken tidshorisont denna plan har (till exempel fem år). Vi ser gärna att ni även redovisar hur ofta planen revideras.

Kommunens kommentar:

Noteras. Kommunen delar Länsstyrelsens bedömning att förnyelsetakten är en av de mest centrala VA-tekniska frågorna. I nuläget är förnyelsetakten för ledningsnäten i Mörbylånga kommun låg och behöver öka. Kommunen arbetar därför med att ta fram en samlad förnyelseplan för ledningsnäten. Planen omfattar en strategisk analys av drift, underhåll och reinvesteringsbehov för spill-, dricks- och dagvattennät.

Förnyelseplanen kommer att omfatta perioden 2026–2036 och innehålla mål för förnyelsetakt samt prioriteringsgrunder. Planen avses följas upp årligen i samband med ordinarie verksamhetsuppföljning och aktualiseras vart fjärde år, eller vid behov utifrån förändrade förutsättningar. Reinvesteringsåtgärder som tas fram i samband med planen ska ha ett tidsperspektiv på tre år. Tidsplaner redovisas inte i vattentjänstplanen då dessa snabbt riskerar att bli inaktuella. Preliminära resultat från arbetet har beaktats i granskningshandlingen.

Dricksvatten

Planen är överskådlig och lättläst och ger en god beskrivning av begränsningar och möjligheter avseende dricksvattenproduktionen i kommunen. Det är bra att ni även berör lantbrukets behov av vatten och utmaningar kring att tillgodose de behoven, samt att ni även beskriver de utmaningar som besöksnäringen står inför avseende vattenförsörjning.

Vattentäkter och vattenförekomster

Vattenförbrukningen i kommunen varierar kraftigt mellan vinter- och sommarhalvåret med anledning av utpräglad sommarturism. En uppskattning av variationerna i dricksvattenförbrukning skulle kunna läggas till i vattentjänstplanen. Även hur stor den

framtida vattenförbrukning beräknas bli med beaktande av befolkningsökning och sommarturism är relevant.

Kommunens kommentar:

Kommunen delar Länsstyrelsens bedömning att variationer i vattenförbrukning utgör en central planeringsförutsättning. Mörbylånga kommun har, till följd av en utpräglad sommarturism, betydande säsongsvariationer i dricksvattenförbrukningen. Förbrukningen är som högst under sommarmånaderna, samtidigt som grundvattennivåerna generellt är som lägst. Detta ställer höga krav på råvattentillgång, produktionskapacitet, reservvattenlösningar, distributionssystem samt på långsiktig planering och klimatanpassning. Dessa förutsättningar beaktas löpande i kommunens vattenförsörjningsplanering och investeringsplanering.

Vattentjänstplanens syfte är att ange inriktning och utvecklingsbehov för den allmänna VA-försörjningen, inte att redovisa detaljerade tekniska kapacitets- eller prognosberäkningar. Sådana analyser är beroende av ett flertal osäkerhetsfaktorer, exempelvis befolkningsutveckling, exploateringstakt, klimatförändringar och turismens omfattning, och uppdateras kontinuerligt inom ramen för kommunens operativa VA-planering. Detaljerade prognosberäkningar hanteras med fördel i särskilda utredningar och tekniska underlag kopplade till vattenförsörjning.

Kommunen bedömer sammantaget att planens beskrivning av säsongsvariationernas betydelse, inflyttning och ökande förbrukningsmönster, tillsammans med den löpande tekniska planeringen, ger tillräcklig grund för att säkerställa en robust och långsiktig hållbar vattenförsörjning.

Det är positivt att samtliga vattentäkter omfattas av vattenskyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter, samt att ni har identifierat ett behov av att uppdatera en del av dessa. Det är dock oroväckande att det finns förorenade områden inom vattenskyddsområdena, men bra att ni har lokaliserat dem och planerar att åtgärda dem.

Det är också positivt att ni arbetar med att säkerställa att alla grundvattenuttag för dricksvattenproduktion har en gällande vattendom.

Vi ser positivt på att ni arbetar med vattenkvarhållande åtgärder i landskapet, på platser där åtgärderna ger bäst effekt. Det är också positivt att ni har en vattenförsörjningsplan som beskriver lämpliga åtgärder för att trygga vattenförsörjningen ur ett flergenerationsperspektiv.

Ni har en bra sammanställning av era vattenförekomster och dess miljökvalitetsnormer. Det är önskvärt att ni också uppdaterar era listor över planerade åtgärder med information om på vilket sätt respektive åtgärd syftar till att uppnå miljökvalitetsnormerna.

Kommunens kommentar:

Kommunen instämmer i vikten av att tydliggöra hur planerade åtgärder bidrar till att uppnå gällande miljökvalitetsnormer. Vattentjänstplanens syfte är att ange inriktning, prioritering och behov av åtgärder inom den allmänna VA-försörjningen på en strukturell nivå. Den är inte avsedd att utgöra ett åtgärdsprogram med detaljerad miljöeffektsbedömning för varje enskild åtgärd. Kommunen bedömer att det i vattentjänstplanen är tillräckligt att redovisa den principiella och övergripande kopplingen mellan åtgärdstyper och måluppfyllelse, exempelvis att utbyggnad av allmänt spillvatten minskar näringsbelastning och därmed bidrar till förbättrad ekologisk status, åtgärder för att minska bräddningar minskar risken för försämring av vattenstatus och åtgärder för skydd av vattentäkter bidrar till att upprätthålla god kemisk och kvantitativ status i grundvatten. Detta förtydligas i granskningshandlingen.

Åtgärder

Det är positivt att ni har en lista över övergripande åtgärder i vattentjänstplanen och att det pekar ut vem som är ansvarig för åtgärden. Det hade dock varit positivt om de var tidsatta. Det är önskvärt att listan över planerade åtgärder uppdateras med information om på vilket sätt respektive åtgärd syftar till att uppnå miljö kvalitetsnormerna.

Kommunens kommentar:

Tidsplaner redovisas inte i vattentjänstplanen då dessa snabbt riskerar att bli inaktuella. Vattentjänstplanen är ett strategiskt planeringsdokument och innehåller därför inte detaljerade recipient- eller belastningsberäkningar på åtgärdsnivå. I granskningshandlingen finns en övergripande redovisning av hur kommunens planerade åtgärder bedöms påverka MKN för vatten.

Inkom 2025-12-10

Vattenmyndigheten Södra Östersjön

Vattenmyndigheten för Södra Östersjöns vattendistrikt (nedan Vattenmyndigheten) har tagit emot förslag till vattentjänstplan för Mörbylånga kommun. Arbetet med vattentjänstplanen är en viktig del i det långsiktiga arbetet med kommunens vattenplanering och förebyggande arbete, t.ex. skydd mot översvämningar och för att förebygga vattenbrist.

Vattenmyndigheten konstaterar att Mörbylånga kommuns vattentjänstplan innehåller mycket bra information och att arbetet som ligger till grund för vattentjänstplanen kommer att hjälpa er i det kommande arbetet. Det framgår att er vattentjänstplan är en omarbetning av er VA-plan och andra VA-relaterade dokument. Vattenmyndigheten menar att det är klokt att göra på det sättet ni gör. Då undviker ni att få dokument beslutade vid olika tillfällen som innebär risk att få motstridiga plandokument i kommunen.

Vi konstaterar också att Mörbylånga kommun tydligt lyfter de specifika utmaningar som kommunen har pga. torka, vattenbrist, tunna jordlager, säsongsvariationer i befolkningen. Mycket av era framtida åtgärder i vattentjänstplanen kopplas också direkt till dessa utmaningar.

Nedan väljer vi att föreslå i yttrandet hur vattentjänstplanen kan utvecklas ytterligare så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Genomgången av kommunens vattenförekomster samt status och miljö kvalitetsnorm

Vattenmyndigheten ser det som mycket positivt att ni gör denna genomgång så att arbetet med VA-frågorna får en tydlig koppling till MKN. Vi skulle dock gärna se att ni till de olika åtgärderna som ni föreslår också beskriver hur de förväntas påverka MKN. Det finns inte någon automatik i att exempelvis ett nytt reningsverk följer MKN utan detta behöver analyseras från fall till fall.

Kommunens kommentar:

Vattentjänstplanen är ett strategiskt planeringsdokument enligt Lagen om allmänna vattentjänster och innehåller därför inte detaljerade recipient- eller belastningsberäkningar på åtgärdsnivå. I granskningshandlingen finns dock en övergripande redovisning av hur kommunens planerade åtgärder bedöms påverka MKN för vatten.

Nya avloppsreningsverk samt större förändringar av befintliga anläggningar är tillståndspliktiga enligt Miljöbalken. Inom ramen för tillståndsprövningen sker en detaljerad prövning av verksamhetens påverkan på berörda vattenförekomster, där förenlighet med gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken utgör en central bedömningsgrund. En verksamhet kan inte ges tillstånd om den medför otillåten försämring av status eller äventyrar möjligheten att uppnå fastställda normer.

Kommunen bedömer att en mer detaljerad analys av påverkan på MKN för respektive åtgärd lämpligen sker inom ramen för kommande tillståndprocesser.

Åtgärdsprogram 2022 - 2027 för Södra Östersjöns vattendistrikt

De VA-planer som ska tas fram enligt Vattenmyndighetens åtgärdsprogram och de nya vattentjänstplanerna rör delvis samma frågor, vilket även identifierats i propositionen till de nya bestämmelserna i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV).

I Åtgärdsprogram 2022 - 2027 för Södra Östersjöns vattendistrikt finns sex åtgärder riktade till kommuner och dessa åtgärder är juridiskt bindande för alla kommuner i vattendistriktet, vilket framgår av 5 kap 11 § miljöbalken (MB). I sammanhanget bör det även nämnas att det är myndigheter och kommuner som ansvarar för att miljökvalitetsnormerna följs enligt 5 kap 3§ MB. Åtgärdsprogrammet beslutades i augusti 2022 och beslutet togs efter att åtgärdsprogrammet hade prövats och godkänts av regeringen.

I Åtgärdsprogram 2022 - 2027 för Södra Östersjöns vattendistrikt framgår av åtgärd 5 riktad till kommunerna: att kommunerna ska upprätta en VA-plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten samt genomföra åtgärder i enlighet med VA-planen så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas. Miljökvalitetsnormerna syftar till att kvalitet och kvantitet i kommunens vatten långsiktigt ska säkras. Åtgärder behöver planeras med ett avrinningsområdesperspektiv. I Åtgärdsprogrammet finns en beskrivning av hur genomförandet kan gå till.

Vattentjänstplaner regleras däremot av 6 a-d § LAV. Den 1 januari 2023 ändrades LAV och nya bestämmelser om obligatoriska vattentjänstplaner infördes.

Samordningsmöjligheter mellan VA-plan och vattentjänstplanen

Vattentjänstplaner och VA-planer är alltså två olika planeringskrav som grundar sig i olika bestämmelser och regelverk, även om de delvis är överlappande.

Vattenmyndigheten bedömer att kriterierna i kommunåtgärd 5 VA-plan inklusive dagvatten kan uppfyllas genom att integrera VA-planen och vattentjänstplanen i ett och samma plandokument. Det bör finnas goda möjligheter till samordningsvinster mellan de två planerna. Det är denna möjlighet ni och många andra kommuner har utnyttjat.

Torka och Vattenbrist

Vattenmyndigheten ser positivt på att ni i vattentjänstplanen tar upp torka och vattenbrist. Det är komplexa frågor och Mörbylånga kommun är särskilt påverkad av riskerna för både torka och vattenbrist. Vattenmyndigheten för Södra Östersjön har tagit fram ett delåtgärdsprogram mot torka och vattenbrist. I detta finns en åtgärd riktad till länsstyrelserna som rör rådgivning till företag kring vatteneffektivisering. Ni skulle kunna kontakta länsstyrelsen och efterfråga sådan rådgivning till företagen i Mörbylånga kommun. Åtgärden finns beskriven på vattenmyndigheternas webbplats. <https://www.vattenmyndigheterna.se/atgarder/atgarder-mot-torka-och-vattenbrist/lansstyrelserna-delatgard-1.html>

Ni konstaterar i förslaget till vattentjänstplan att både jordbruket och besöksnäringen är stora vattenförbrukare och företag i dessa branscher skulle därför kunna ha särskilt god nytta av sådan rådgivning.

Mer information

För mer detaljerad information rörande status, riskbedömningar och miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten finns även databasen VISS, <https://viss.lansstyrelsen.se/>

Övrigt

Vattenmyndigheten avstår från att yttra sig om vattentjänstplanen uppfyller lagkraven på vattentjänstplaner enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster då det inte är Vattenmyndighetens roll att avgöra det. Vi är dock glada över att ha fått möjlighet att yttra oss över planens innehåll och hoppas att våra synpunkter ska leda till att planen ytterligare förbättras.

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för vattenmyndighetens synpunkter och information.

Inkom 2025-10-17

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

SGU avstår från att lämna yttrande i rubricerat ärende.

För närvarande yttrar sig SGU endast över remisser från departement och förelägganden från domstolar samt nationella myndigheter vid behov. I övrigt avstår vi från att yttra oss. Undantag kan gälla för remisser som rör mineralfrågor såsom till exempel tillståndsansökningar för gruvor, kalkstensbrytning eller ärenden som påverkas av eller påverkar riksintressen för värdefulla ämnen eller material.

Kommunens kommentar:

Noteras.

Inkom 2025-11-21

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

SGI avstår från att yttra sig i ärendet men bifogar upplysningar avseende hur geotekniska säkerhetsfrågor (ras, skred och erosion) kan påverka utbyggnaden av ett robust system för vattentjänster. Utformningen av dagvattenhantering kan även påverka förutsättningarna för ras, skred och erosion i ett område varför det bör beaktas.

Upplysningar

Geotekniska säkerhetsfrågor kan få betydelse för utbyggnaden av ett robust system för vattentjänster. Hur systemen för vattentjänster utformas kan påverka geotekniska säkerhetsfrågor (ras, skred och erosion) och i förlängningen annan markanvändning, bebyggelse och anläggningar. Vi vill därför lyfta följande punkter för att uppnå ett robust system:

- Vid planering av nya ledningsdragningar behöver förutsättningar för ras, skred och erosion beaktas så att ledningarna placeras i lämplig mark.

- En strategi rekommenderas för att förbättra befintliga ledningssystem med avseende på ras, skred och erosion.
- Vid planering av dagvattenhantering är det viktigt att uppmärksamma sambandet mellan infiltration av vatten i marken och uppkomst av förhöjda grundvatten- och porvattentryck som kan påverka släntstabiliteten i ett område. Lokalt omhändertagande av dagvatten med infiltration bör exempelvis inte ske nära branta slänter och dess krön.
- Utformning av dagvattendammar och andra översvänningsåtgärder såsom vallar, höjning av marknivåer med mera kan påverka släntstabiliteten och behöver därför uppmärksammas.
- Vid utsläpp av vatten i recipient behöver erosionsrisker beaktas, eftersom erosion kan leda till låg släntstabilitet med ras och skred som följd. Diken och ledningar med koncentrationer av till exempel dagvatten bör inte ha utsläppspunkter i branta slänter eller nära dess krön, utan där bör vatten ledas hela vägen ner till antingen plan mark eller en fri vattenyta (älv eller sjö).
- En förändrad markanvändning (till exempel borttagning av vegetation eller exploatering med hårdgjorda ytor) leder till en ökad avrinning. Koncentrationer av flöden och ökade vattenmängder till följd av detta kan leda till ökad erosion och ökade förutsättningar för ras och slamströmmar.
- Skyfall kan förutom översvämning även orsaka erosion i vattendrag och på mark. Denna erosion kan förutom bortspolning av mark även medföra försämrad släntstabilitet och att konstruktioner i känsliga områden undermineras.

Effekter av klimatförändringen behöver uppmärksammas, både för befintliga anläggningar och ledningar, samt vid nyplanering. Ökade vattenflöden och höjda grundvattennivåer och portryck, liksom varma och torra perioder med låga nivåer kan påverka risken för ras, skred och erosion. Livsmedelsverkets handbok [2] ger exempel på klimatanpassning av dricksvattenförsörjning, metoder som även kan anpassas för avloppshantering.

SGI har i ett regeringsuppdrag om harmonisering av statligt framställda planeringsunderlag avseende ras, skred och erosion tillsammans med bl a MSB och SGU tagit fram en Vägledning ras, skred och erosion (<https://swedgeo.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1300126&dswid=-9445>). Underlagen finns åskådliggjorda i en kartvisningstjänst: <https://gis.sgi.se/rasskrederosion/>. Kartvisningstjänsten uppdateras regelbundet och nya underlag kan tillkomma. Informationen är från geoteknisk synpunkt värdefull vid strategiska val av lämplig markanvändning.

SGI Vägledning 8, Utredning av släntstabilitet, ger vägledning om stabilitetsutredningar och hur de kan utföras så att utredningarna erhåller tillräcklig kvalitet och omfattning (<https://www.sgi.se/tjanster-och-verktyg/vagledning/utredning-av-slantstabilitet---vagledning-8>). Kommunens översiktsplan kan ge ytterligare vägledning i hantering av de geotekniska säkerhetsfrågorna.

Kommunens kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna och tackar för informationen.

Trafikverket har mottagit rubricerat ärende för yttrande, där Trafikverket yttrar sig som väghållare av statlig väg i Mörbylånga kommun.

Vattentjänstplanen utgår från redan antaget policydokument som befäster vattnet som en resurs som ska prioriteras framför andra intressen.

För dagvatten och skyfall hänvisas till det tematiska tillägget till Översiktsplanen som nyligen antagits. Det är värdefullt att kommunen arbetar vidare med ett åtgärdsprogram för genomförandet av översiktsplanens intention. Trafikverket lämnade synpunkter vid samrådet och deltar gärna fortsättningsvis i en dialog kring frågorna.

Trafikverket har inga synpunkter på samrådshandlingen som sådan, men vill i sammanhanget ändå framföra nedanstående upplysningar som ska beaktas i planeringen.

Ledningsarbeten:

Om nya ledningar behöver dras eller om arbeten på befintliga ledningar behöver göras inom Trafikverkets vägområde ska ledningsägaren ansöka om tillstånd hos Trafikverket enligt väglagen 44 §. Ansökan görs enklast på Trafikverkets hemsida.

Kommunens kommentar:

Noteras.

Vattenskyddsområden:

I Mörbylånga kommun genomkorsas flera av vattentäkterna av vägar där Trafikverket är väghållare. Trafikverket arbetar med åtgärder för att skydda vattentäkter, det arbetet görs över hela landet och prioriteringar görs utifrån ett nationellt behov. Det kan vara värdefullt att beskriva eventuella brister och en prioritering att kunna arbeta utifrån om medel för åtgärder till kommer senare. Vid revidering av föreskrifter för Vattenskyddsområden är Trafikverket remissinstans och ska höras.

Kommunens kommentar: Kommunen tackar Trafikverket för inkomna synpunkter och för informationen om det nationella arbetet med åtgärder för skydd av vattentäkter.

Kommunen instämmer i att statliga vägar som passerar genom eller i anslutning till kommunens vattentäkter kan innebära en risk för påverkan. Det är därför angeläget att dessa risker synliggörs som en del av den strategiska planeringen. Granskningshandlingen kompletteras med en tydligare redovisning av de vattentäkter som berörs av statliga vägar samt en övergripande beskrivning av identifierade risker och behov av fördjupad analys.

Inkom 2025-11-05 Region Kalmar län

Region Kalmar län anser att Vattentjänstplan Mörbylånga kommun 2025 – 2037 överlag är väl genomarbetad och att den på ett tydligt sätt redogör för hur kommunen ska tillgodose behovet av allmänna vattentjänster och vilka åtgärder som behöver vidtas för att klimatsäkra de allmänna VA-anläggningarna.

I Kalmar län står industrin för cirka 50 procent av dricksvattenanvändningen. Vattentjänstlagen innebär att VA-huvudmannen ska tillhandahålla vattentjänster till alla fastigheter som är anslutna till kommunalt vatten och avlopp i kommunen, även kallat VA-kollektivet. Industrin betecknas dock som avtalskund och är alltså inte en del av VA-kollektivet. Detta innebär att VA-huvudmannen inte har skyldighet att leverera

dricksvatten vid händelser där det till exempel råder vattenbrist. Region Kalmar län anser därför att Mörbylånga kommun bör överväga att klargöra detta förhållande och iaktta en beredskap i vattentjänstplanen för att undvika oklarheter vid speciella händelser där vattentjänsterna inte kan levereras fullt ut.

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar Region Kalmar län för synpunkten. Vid situationer med vattenbrist eller annan extraordinär händelse kan leveranser till avtalskunder inom exempelvis industrin eller lantbruket behöva begränsas eller prioriteras i enlighet med gällande regelverk, avtal och kommunens beredskapsplanering. Kommunen är medveten om att detta kan innebära svåra prioriteringar. Granskningshandlingens kompletteras med ett förtydligande av VA-huvudmannens ansvar och förutsättningar för leverans vid bristsituationer.

Inkom 2025-10-28 Räddningstjänsten Sydost (RTSO)

Räddningstjänsten Sydost har i uppdrag att i ägarkommunerna (där Borgholms kommun ingår), bland annat bedriva räddningstjänst. Räddningstjänst syftar till att rädda liv, miljö och egendom i samband med olyckor och liknande där räddningstjänstbegreppet är tillämpligt (behov av snabbt ingripande mm).

- Kommunerna har ansvar för både dricksvattenförsörjning och tillgång till brandvatten. En betydande del av vattenförsörjningen till räddningstjänstens brandvatten säkerställs i dagsläget via brandposter kopplade till det kommunala VA-systemet. Kommunens ansvar gällande brandvattenförsörjning samt förhållningssätt till brandvatten via brandpostnät bör därför tas upp i någon form i planen, lämpligen genom särskilt avsnitt. Räddningstjänsten grundinställning är att kommunerna utformar brandpostsystem i enlighet med gällande VAV riktlinjer, P114. Räddningstjänstens råd och anvisningar gällande brandvattenförsörjning skickas med som bilaga till detta yttrande.

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar Räddningstjänsten för synpunkterna och delar uppfattningen att tillgång till brandvatten är en viktig del av den kommunala infrastrukturen. Vattentjänstplanen är ett strategiskt dokument och reglerar övergripande planering av allmänna vattentjänster. Tekniska utformningskrav för brandvattenförsörjning hanteras i samband med projektering, exploateringsavtal, detaljplanering och i den löpande dialogen mellan VA-huvudman och räddningstjänst. Granskningshandlingens kompletteras med information om att brandvattenförsörjning ska beaktas i samband med dimensionering och utveckling av VA-systemet, i dialog med Räddningstjänsten.

- Att hantera översvämningsrisker och framtida klimatutmaningar, enbart genom insatser från räddningstjänsten, är ju inte möjligt. Bland annat därför, är det väsentligt att planering som görs beaktar förebyggande åtgärder och hela det kommunala uppdraget (inklusive räddningstjänst). Dessutom är det av vikt att enskilda fastighetsägare, framför allt där återkommande problematik finns, uppmanas att själv gör förebyggande åtgärder. Detta kan exempelvis vara inköp av dränkbar pump samt ej förvarar dyrbar egendom i återkommande översvämmade källare, mm. I detta har kommunen och räddningstjänsten ett gemensamt informationsansvar.

Kommunens kommentar:

Informationen noteras.

Inkom 2025-12-10
Borgholms kommun

Vi anser vattentjänstplanen vara tydlig och väl avgränsad. Särskilt tabellerna genom hela planen ger en god överblick över framtida behov och åtgärder.

Förtydligas kan att den VA-policy som redovisas är gemensam för de båda Ölands-kommunerna. Syftet med denna är en samsyn och gemensam riktning mot en hållbar VA-försörjning för hela ön och i detta ingår ett strategiskt samarbete över kommungränserna.

Också vikten av en framtida gemensam VA-försörjning kan förtydligas.

Vi ser gärna ett ökat framtida samarbete gällande den strategiska va-planeringen, utöver det redan förekommande ”VA-grannar” som fokuserar på den tekniska planeringen.

Kommunens kommentar:

Kommunen delar Borgholms syn på samarbetsfrågan och tackar för synpunkterna. VA-policens kommunövergripande funktion förtydligas i granskningshandling.

Inkom 2025-11-24
Kalmar kommun

Kalmar kommun ställer sig positiv till Mörbylånga kommuns förslag till vattentjänstplan, som på ett gediget och välstrukturerat sätt belyser förutsättningarna för vattenförsörjning och spillvattenhantering på södra Öland.

Kalmar noterar att dricksvattenledningen från fastlandet nämns under mellankommunala intressen. Kommunen ser fortsatt positivt på ett samarbete gällande vattenfrågor med våra grannkommuner på Öland. Vi delar även ambitionen att förbättra vattenstatusen i Kalmarsund, en målsättning som vattentjänstplanen tydligt bidrar till.

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för synpunkterna.

Inkomna yttranden från politiska partier och kommunala nämnder

Inkom 2025-12-09

Centerpartiet Mörbylånga kommun

Centerpartiet vill genom sitt yttrande särskilt trycka på vikten av dialog i arbete såväl internt som externt med att öka grundvattenbildningen på Ön. Både med markägare men också genom samarbete mellan de två kommunerna på Öland. Det finns även organisationer att regelbundet stämma av med såsom exempelvis LRF och Ölands vattenråd.

Det finns också gott om nedärvd kunskap hos befolkningen som brukar marken sedan generationer tillbaka om det livsviktiga vattnets nyckfulla rörelse och tillgång i landskapet. Var åtgärder lämpligast sätts in och gör bäst nytta.

Kommunen har att se till att vattenförvaltningen inom sig får den uppmärksamhet och resurser som krävs. Dels genom att finnas under ett verksamhetsområde som förstår vikten av arbetet som görs. Dels genom att se till att projektmedel söks för både LONA- och LOVA- projekt.

I tidigare samråd detaljplan Färjestaden, den stora planen, har Centerpartiet lämnat synpunkter kring hur kommunen hanterar vatten som samlas på de alltför stora asfalterade ytor som tillkommer i vår kommun. Istället för att leda ut allt detta vatten i dagvattenlösningar ut i Kalmarsund, skulle lösningar sökas för att istället leda vattnet upp på land för naturlig infiltrering till stöd för grundvattnet.

Till sist så påtalar vi i Centerpartiet en viktig åtgärd för kommunen att det behövs minst två personer som arbetar med LOVA- och LONA-projekt med flera vattenvårdande åtgärder, inte minst för att minska sårbarheten men även för omvärldsbevakning och bollande av idéer.

Tjänligt vatten det viktigaste livsmedlet som vi inte klarar oss utan!

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för synpunkterna.

Inkom 2025-11-21

Tekniska nämnden

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen vill betona vikten av bevattningsbehovet för kommunens grönytor och planteringar beaktas vid nyanläggning av dammar. Dagvatten bör tas om hand och utnyttjas på ett sätt som möjliggör effektiv bevattning. Utformningen av anläggningen bör därför säkerställa en permanent vattenspegel som kan fungera som vattenkälla. Förvaltningen anser planeringen bör prioritera robusta och funktionella lösningar för vardagliga förhållanden, samtidigt som anläggningarna dimensioneras för att klara extrema händelser, så kallade 100-årsregn.

Kommunens kommentar:

Synpunkterna noteras. Kommunen delar förvaltningens syn på behovet av förebyggande arbete och mångfunktionalitet.

Inkom 2025-11-13**Miljö- och byggnadsnämnden**

Miljö- och byggnadsnämnden, miljöenheten, har fått möjlighet att yttra sig över Vattentjänstplan för Mörbylånga kommun.

Miljöenheten har följande synpunkter.

I vattentjänstplanen sidan 17 finns en sammanställning av förorenade områden inom Mörbylånga kommun. Miljöenheten bedömer att det är svårt att av planen utläsa vilka områden som faktiskt avses. Till detta yttrande bifogas därför miljöenhetens register över förorenade områden. Av bilagan framgår vilka förorenade områden som ligger inom vattenskyddsområde i Mörbylånga kommun.

På sidan 31 i vattentjänstplanen anges information om vad man som kommuninvånare kan få hjälp med när man har en egen brunn. Miljöenheten vill upplysa om att det även går att beställa vattenprover för sin brunn från Eurofins. Om beställningen sker genom Mörbylånga kommuns hemsida erbjuds rabatt på provtagningen. Kommunen kan därefter ge råd kring och förklara analysresultaten i enlighet med aktuella vägledning.

På sidan 22 i vattentjänstplanen redovisas Mörbylånga ARV med årsmedelvärde för BOD/dygn medan övriga verksamheter redovisas med årsmedelvärde för PE. Miljöenheten anser att det finns en risk för att redovisningen i vattentjänstplanen blir svåröverskådlig eftersom olika parametrar för belastning och kapacitet redovisats.

Miljöenheten ställer sig avslutningsvis positiv till att vattentjänstplanen kommer uppdateras i januari varje år eftersom det förenklar miljöenhetens planering av avloppstillsynen.

I övrigt har miljöenheten inga synpunkter på förslaget.

Kommunens kommentar:

Synpunkterna noteras och granskningsbehandlingen justeras för ökad tydlighet.

Inkomna yttranden från sakägare**Inkom 2025-10-16****Fastighetsägare**

Som fastighetsägare vill jag gärna lägga till en kommentar till vattensituationen i Södra Näsby, öster om Gårdby, se nedan urklipp ur samrådsversionen av planen.

Jag och min sambo äger en av bostadsbyggnaderna i byn. Vi håller på att renovera huset och kommer att flytta dit permanent efter årsskiftet. Vi har två barn i förskoleåldern varför kraven på vattenkvaliteten är hög. Som det är nu möter vår enskilda brunn inte kraven och den har vid ett par tillfällen sinat även utan extensiv användning. Vi och andra i byn anser därför att behovet av kommunal vattenförsörjning är mycket angeläget. Sammanlagt bor efter årsskiftet ett tiotal barn i varierande åldrar permanent i byn.

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för synpunkterna och delar bilden av att det finns ett stort behov av att säkerställa dricksvattenförsörjningen i Södra Näsby. Enligt förslaget till vattentjänstplan anges Södra Näsby som hög prioritet med behov av utbyggnad av kommunalt dricksvatten. Tidplan för utbyggnad är ett separat dokument för de högst prioriterade områdena som styrs av politiska beslut och revideras årligen. I samband med att områden klassade som högsta prioritet byggs ut kan en ny prioriteringsordning bli aktuell.

Inkom 2025-10-20 **Fastighetsägare**

Jag anser att ni har felaktiga siffror i underlaget gällande boende i Hammarby. Det är fler fastigheter som används som permanentboende. Utöver detta används flertalet fritidsboende under hela eller stora delar av året.

Hammarby 105, 108, 112, 113, 114, 115, 117, 128, 136, 138, 148, 154, 131

13/39 blir 33% permanentboende.

Om vi därtill lägger till de fastigheter som brukar användas mer än sommarmånaderna:
Hammarby 103, 118, 126, 150, 152, 127, 146

Så landar det på 20/39 dvs 51% av fastigheterna som används på ett mer än obetydligt sätt att kommunalt vatten kan anses vara viktigt.

I er egen analys på sid 57-60 är det enbart Hammarby (B1) och Ryd (A2) som har "Mycket dålig vattenkvalitet". Ryd är utpekad som "Högsta prioritet - omedelbart behov av utbyggnad" Detta trots att det är färre fastigheter som berörs än i Hammarby. Även Bjärby (A5) finns utpekad som "Högsta prioritet" trots att det rör sig om 8 fastigheter som inte verkar ha varken dålig vattenkvalitet eller VA-problem, bara att det är nära befintliga VA.

Min fråga till er är följande.

Kommunalt vatten finns 890 meter söderut vid campingen. Vattenkvaliteten är mycket dålig i Hammarby. Förutom hälsoskadliga ämnen innehåller vattnet extremt stora mängder järn och kalk vilket förstör vitvaror och badrumsinstallationer. I byn är det tät bebyggelse vilket gör att det är svårt att hålla rekommenderade avstånd mellan brunn och avloppssystem, både på egen tomt och mot grannar.

Det finns två aktiva lantbruk i byn, båda med djurhållning, som ligger "uppströms" för många vattenförsörjning vilket leder till försämrad kvalitet på dricksvatten. Centralt i byn finns det en nedlagd bilskrot och smedja med gissningsvis nedgrävda föroreningar som inte har hanterats. Österut, vilket blir "Uppströms" för vårt dricksvatten, finns åkrar och kohagar som i sin tur riskerar att förorenera vattnet.

Några hundra meter västerut finns ett gammalt stenbrott fyllt med sötvatten, vilket även det riskerar att påverka vattenkvaliteten vid en olycka, eller riskerar att ta sig in till grundvattnet via sprickor utan att filtreras genom jordskorpan. Hammarby uppfyller kriterierna för lagen om allmänna vattentjänster §6.

Med ovan sagt,

Borde inte Hammarby prioriteras upp till "Högsta prioritet" vad gäller anslutning av kommunalt vatten samt att det redan nu bildas ett VO för vatten?

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för synpunkterna.

Statistiken gällande andel permanentboende utgår från antalet folkbokförda i ett område.

Samtliga områden som har placerats i kategorierna högsta och hög prioritet bedöms uppfylla förutsättningarna för utbyggnad av en eller flera kommunala vattentjänster enligt 6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. När flera områden samtidigt bedöms vara i behov av allmän VA-försörjning gör kommunen en samlad bedömning av bland annat miljönytta, hälsoskyddsbehov, tekniska förutsättningar, ekonomiska möjligheter och genomförbarhet över tid. Den inbördes prioriteringsordningen mellan områden som uppfyller förutsättningarna enligt 6 § är baserade på denna bedömning. Prioriteringen är dynamisk och kan förändras om nya förhållanden uppkommer eller om förutsättningarna i ett område ändras.

*Kommunen noterar synpunkten avseende användning av värdeladdade begrepp i beskrivningen av vattenkvalitet. Bedömningen kan i praktiken endast göras utifrån om vattenkvaliteten uppfyller gällande krav eller inte. De provtagningar som ligger till grund för bedömningen är stickprov och ger inte ett tillräckligt underlag för att bedöma **hur dålig** vattenkvaliteten är. Mot denna bakgrund tas bedömningen "mycket dålig" bort i beskrivningen av vattenkvaliteten i områdena Ryd och Hammarby och ersätts av "dålig".*

Inkom 2025-10-22

Fastighetsägare

Några synpunkter;

Vatten är livsmedel och viktigt för beredskap. Vattenbrist trycker ni på varför bygga ut med så många bostäder i Färjestaden.

Vattensituationen måste vara med i all planering av bostäder och företagande.

2.2.2.6 ni uttrycker såsom att lantbruket använder brunnar till bevattning, till bevattning har man bevattningsdammar. Att lantbrukets mjölkkor skall ha vatten av livsmedelskvalitet måste man ta hänsyn till då kraven är höga för att kunna få mjölk av god kvalitet.

2.2.2.5 Bevattningsförbud av gräsmattor och rabatter med brunnsvatten bör vara regel. Mer insatser måste göras av privatpersoner och andra för att samla regnvatten till detta. Det bör vara absolut förbjudet att fylla pooler med kommunalt vatten.

2.2.11.1 formuleringen "lantbruket är en viktig del av näringslivet (ok så långt) och bidrar till en öppen landskapsbild för boende och turister" är olycklig. Här reduceras lantbruket till ett öppet landskap när det är så viktigt för landets livsmedelsförsörjning och är den viktigaste året-runtnäringen på ön. Formulera om denna mening så att lantbruket inte reduceras till något i marginalen.

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för synpunkterna. Kommunen delar uppfattningen att dricksvatten är en samhällskritisk resurs och en viktig beredskapsfråga. Vattensituationen är därför en central planeringsförutsättning i kommunens arbete med fysisk planering. Bedömningar av råvattentillgång, produktionskapacitet och distributionssystemets robusthet görs löpande och beaktas i samband med exploatering.

Vad gäller lantbrukets vattenanvändning konstaterar kommunen att många lantbruk har egen vattenförsörjning genom exempelvis brunnar eller andra anläggningar, såsom bevattningsdammar. Formuleringen i planen syftar till att beskriva att kommunalt dricksvatten generellt inte används för bevattning av åkerarealer. Kommunen noterar synpunkten och ser över formuleringen för att säkerställa att den är korrekt och tydlig.

Anseende bevattningsförbud och användning av kommunalt dricksvatten, exempelvis för poolfyllning, regleras sådana frågor genom lokala föreskrifter, taxa och tillfälliga restriktioner vid vattenbrist. Detta är operativa och i vissa fall politiska beslut som hanteras utanför vattentjänstplanen. Kommunen delar uppfattningen att vattenhushållning är viktig och att såväl hushåll som verksamheter har ett ansvar att använda vattenresurserna på ett hållbart sätt.

Kommunen noterar synpunkten om formuleringen i avsnitt 2.2.11.1 och delar synen på lantbrukets betydelse både lokalt och nationellt. Formuleringen justeras i granskningshandlingen.

Inkom 2025-11-11 Fastighetsägare

Tack för information och samrådshandling gällande ”Vattentjänstplan Mörbylånga kommun 2025–2037”. Jag har frågor gällande område D7 sid 54 i samrådshandlingen.

Här står att området heter Björknabben, se sid 59.

Som ägare av fastighet Bläsinge 7:42 i området Sjöåsen skapar detta funderingar.

I samrådshandlingen står det antal fastigheter 16 bostadsbyggnader. I vägsamfälligheten Sjöåsen är 22 fastigheter registrerade. Utöver detta finns ytterligare 3 bostadsbyggnader och fastigheter i området. Dessa tillhör dock inte vägsamfälligheten Sjöåsen.

Vidare skapar detta frågor då det finns en aktiv hamn, Bläsinge hamn i området där två av fiskare yrkesarbetar. I Bläsinge hamn finns också en ställplats samt en food- truck. En aktiv hamn med aktivitet är ett unikt och attraktivt besöksmål för många boende, gäster, turister med fler. Vid badplatsen finns även en camping som hanteras via Byggnadsvårdsföreningen i Norra Möckleby.

Hur kommer det sig att namnet Björknabben används?

Vilka fastigheter inkluderas i Björknabben?

Hur kommer det sig att verksamheterna i Bläsinge hamn inte inkluderats, hamnverksamhet, yrkesfiskare, ställplats och food- truck?

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för synpunkterna och förtydligar följande.

Benämningen ”Björknabben” har tidigare använts som arbetsnamn inom den kommunala VA-planeringen. Kommunen delar dock uppfattningen att benämningen kan bli missvisande i förhållande till den faktiska geografiska avgränsningen. I granskningshandlingen kommer därför områdesnamnet att ändras till ”Sjöåsen SV Bläsinge hamn” för att bättre spegla lokaliseringen.

Det antal fastigheter som anges i samrådshandlingen är en översiktlig uppskattning baserad på tillgängligt planeringsunderlag. Vid en eventuell fortsatt utredning inför beslut om verksamhetsområde enligt 6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster görs en mer detaljerad genomgång av samtliga berörda fastigheter, inklusive exakt avgränsning och vilka fastigheter som ska omfattas. Uppgifterna i vattentjänstplanen är således inte att betrakta som en slutlig fastighetsförteckning.

Verksambeter (hamnverksamhet, yrkesfiske, ställplats, food-truck m.m.) kan omfattas av kommunalt verksamhetsområde, men prövningen görs särskilt i samband med ett eventuellt beslut om att inrätta verksamhetsområde och utifrån de kriterier som anges i lagstiftningen.

Inkom 2025-11-21 **Fastighetsägare**

Här kommer en högst personlig synpunkt:

Vi är en familj som bor i Stockholm. Våren 2025 köpte vi ett fritidshus i Skärlov. Skärlov och Södra Öland är en sån otrolig, fantastisk pärla. Hela vår familj är kär i området och vi är där så ofta vi bara kan, ofta flera gånger i månaden kör vi ner med bil trots skola och jobb. Jag tror att vi är de lyckligaste husägarna på hela ön.

Vi skulle gärna flytta till Skärlov, om det inte vore för den högst oklara vattensituationen. Vi har nu en egen brunn men det begränsar våra möjligheter.

Vi vill bygga om, bygga nytt och expandera, kanske starta både trädgårds- och kulturverksamheter. Min fru är trädgårdsmästare, och jag är en etablerad koreograf och regissör. Men vi kan inte flytta eller bygga om så länge vi inte vet vad som händer med det kommunala vattennätet. Så är det bara. Om det aldrig byggs ut så vet jag faktiskt inte hur vi gör, om hittar en annan plats för detta.

Jag har många vänner och närstående som precis som vi letar efter idyllen och lugnet långt bort från storstan, men som inte har råd med områden som Sörmland eller Gotland.

Öland är perfekt. Men nu behöver vi få svar på hur det blir med vattentillgången.

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för synpunkterna och delar bilden av att det finns ett stort behov av att säkerställa dricksvattenförsörjningen i Skärlov. Utbyggnad av kommunalt VA i Skärlov har i vattentjänstplanen prioriterats till högsta prioritet, vilket innebär att området beaktas tidigt i kommunens långsiktiga planering.

Tidplan för utbyggnad är ett separat dokument för de högst prioriterade områdena som styrs av politiska beslut och revideras årligen. I samband med att områden klassade som högsta prioritet byggs ut kan en ny prioriteringsordning bli aktuell.

Inkom 2025-11-28 **Fastighetsägare**

Ölands södra udde har flera hundra tusen besökare/år och är i behov av spillvattenledning. Möjlighet finns att ansluta vid Kungsgården då ledning har dragits från udden dit i väntan på möjlighet att ansluta till det kommunala nätet. Länsstyrelsen ansvarar för spillvatten från udden. Kontakta dem vid frågor.

Kommunens kommentar:

Noteras.

Inkom 2025-11-30

Fastighetsägare

Bakgrund

Mörbylånga kommun presenterar vattentjänstplan för åren 2025-2037. Vattentjänstplanen syftar till att med en tidsaspekt på flera generationer inkludera beredskap inför klimatförändringarnas effekter. Utbyggnaden av VA-anläggningen ska vara objektiv där bedömningen sker utifrån behov samt miljö- och hälsosynpunkt. Man ska möta ett förändrat klimat med mer regn och torra.

Historik

Lenstad by har historiskt utgjorts av en åldrande befolkning med få ägarbyten på fastigheterna. Kring år 2006 anlade Mörbylånga kommun kommunalt vatten och avlopp till grannbyn, Kalkstad by, belägen 2km från Lenstad by.

Nuläge

Omkring 2015 påbörjas ett generationsskifte i Lenstad by vilket sedan dess inneburit nyinflyttade familjer, bland annat barnfamiljer. Idag består byn av ca 12st permanentboende fastigheter och 1st sommarstuga. Lenstad 4:7 bildades kring 2017-2018 och permanentbostaden stod klar 2019. I tillägg har ny fastighetsförsäljning i byn inneburit planer på cirka 3st nya permanentboende då det i såld fastighet funnits ett antal tomter i byn. Idag finns åldrar från 7-månader till 80+ representerade i byn. Inom detta fyra barnfamiljer med barn i åldern 7-månader och uppåt.

Byn har problem med tillgången och kvalitén på dricksvatten. Där fastigheter tvingas hämta dricksvatten. Mörbylånga kommun har i tillägg avvecklat det nödvatten som låg närmast byn, mitt emot ICA Almérs, och hänvisar till Ölands köpstad. Varför flytta nödvatten längre ifrån de som inte har kommunalt vatten? Det bör rimligen vara störst behov av nödvatten i de områden som har egna anläggningar. Framför allt efter 2018 då man i vattentjänstplanen identifierat dessa år som extrema kopplade till dricksvattenförsörjning och vidtagit en rad åtgärder för att stärka försörjningen.

Kommunens kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna och delar uppfattningen att tillgång till säkert dricksvatten är av stor betydelse, särskilt för områden med enskilda vattenanläggningar. Frågor om placering och tillhandahållande av nödvatten regleras dock inte i vattentjänstplanen.

Vattnet

I byn finns enskild anläggning med förhöjda halter arsenik. Byns tomter ligger tätt vilket innebär risk för kontaminering från enskilda avlopp. Tillkommer ytterligare 3st fastigheter i byn innebär detta en risk för övriga enskilda vatten då nya brunnar och avlopp kan påverka närliggande anläggningar negativt.

Kommunens kommentar:

Kommunen noterar synpunkten. Hantering av enskilda avlopp och vattenkvalitet, inklusive risk för kontaminering från nya eller befintliga anläggningar, regleras och prövas i samband med bygglov och miljötillsyn enligt miljöbalken.

På fastighet Lenstad 4:7, där det bor två vuxna och två barn i åldern 7år och under 1år, finns 2st borrade 5,5-tumshål på cirka 40m vardera. Det ena ger cirka 120l/h och det

andra 20l/h. I vattnet finns förhöjda halter av natrium (250-300mg/l) och klorid (200-300mg/l). Även förhöjda halter av järn och mangan innebär ett installerat filter som vid nödvändig backspolning varannan-var tredje dag förbrukar 240l vatten.

Om en avsaltningsanläggning installeras görs vattnet drickbart utan kompletterande filter. Dock genererar en avsaltningsanläggning cirka 20% spillvatten och är känsligt för förändringar av vattnets kemiska egenskaper. Efter beräkning kan vi konstatera att det inte finns tillräckligt med vatten i brunnen samt att risken är för hög kopplat till förändrade kemiska egenskaper under årstiderna samt över tid.

Vid ett flertal tillfällen har kontakt tagits med Mörbylånga kommun angående kommunalt vatten varpå svaret konsekvent varit ”ej aktuellt på en överskådlig framtid”. Vid genomläsning av aktuell vattentjänstplan var det mycket olyckligt att byn inte finns med i prioriteringslistan trots nuvarande vattenproblem samt att det finns kommunalt vatten 2km från byn.

Yttrande

För att få kommunalt VA bör bebyggelsen anses utgöras ”ett större sammanhang” vilket skulle innebära 20-30 fastigheter. Praxis visar dock att ett betydligt mindre antal fastighet kan behöva anslutas om så är nödvändigt för skyddet för människors hälsa och/eller miljön. Detta bekräftas i vattentjänstplanens prioriteringslista då det finns 11 områden under 20 bostadsbyggnader varav ett inte har någon bostadsbyggnad alls, Stensåsa Camping. I tillägg är flera av ovanstående områden under 50% permanentboende. Ett exempel är Björknabben där det finns 16 bostadsbyggnader och 0% permanentboende.

Ett område med högst prioritet – omedelbar utbyggnad är Bjärby. Där finns 23st bostadsbyggnader varav 35% permanentboende vilket innebär 8st. I Lenstad är vi fler permanentboende och sannolikheten är att vi blir ännu fler – byn växer! Dessutom finns kommunalt VA i närheten.

Bjärby är ett område med högst prioritet med 23 bostadsbyggnader och 8 permanentboende. Björknabben har låg prioritet med 16 bostadsbyggnader och 0 permanentboende. Stensåsa camping har låg prioritet med 0 bostadsbyggnader och 0 permanentboende. Lenstad by med cirka 13 bostadsbyggnader och 12 permanentboende är inte ens med i kommande planer. Byn omnämns inte över huvud taget i kommande vattentjänstplan. Vår bedömning är att Mörbylånga kommun helt utelämnat Lenstad by.

Eftersom vi ser att Mörbylånga kommun inte ens tagit med Lenstad by i kommande vattentjänstplan vill vi i vårt yttrande yrka på att kommunen gör en bedömning utifrån rådande förutsättningar i byn för att tydligt inkludera Lenstad by i kommande vattentjänstplan.

I vår bedömning finns tillräckligt med sakligt stöd för att ta med Lenstad by i planerna för framtida utbyggnad av kommunalt VA. Detta särskilt när jämförelse utförs med andra områden som tagits med då dessa områden representeras av färre permanentbostäder.

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för synpunkterna. Kommunen instämmer i att dricksvattensituationen i Lenstad by är otillfredsstillande. Enligt 6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster ska kommunalt VA tillhandahållas där det finns behov ur hälso- och miljöperspektiv, och i ”större sammanhang”. Med hänsyn till det dåliga vattenkvalitetsläget kommer kommunen att beakta Lenstad by i fortsatt planering, och området lyfts i granskningshandlingen.

Inkom 2025-12-05
Fastighetsägare**Gör om och gör rätt**

Efter att ha läst planförslaget tog jag kontakt med tjänstesidan för att få svar på några frågor. Området för Grönhögens ARV är inte med i planen, man inväntar förstudien. Det är upp till politikerna i tekniska nämnden hur man väljer att informera medborgarna. Jag mailade presidiet om informationsmöten i bygdegårdarna. Noll respons, inte ens efter uppföljande mail en månad senare. Det är under all kritik.

Då planen utelämnar en tredjedel av kommunen och medborgarna inte kan anses vara informerade bör planen göras om för hela kommunen, med informationsmöten i bygdegårdarna inbokade. Gör ett nytt samråd med en komplett plan!

Följande text skrev jag som insändare, publicerad i Ölandsbladet 25 november 2025. Den summerar väl mina resterande synpunkter.

Varför så tyst om den nya VA-planen för Mörbylånga kommun?

Förslaget till ny vattentjänstplan gick ut på samråd 10 oktober, med avisering på kommunens hemsida samt sociala medier. Den annars så flitiga kommunen som skriver pressmeddelanden och insändare på löpande band missade att kabla ut nyheten i lokalmedia. Med tanke på de återkommande vattenproblemen på östra sidan och fjolårets byggstopp för södra Öland, då man glömt lägga ihop avloppskapaciteten i den nuvarande VA-planen, förväntar sig nog de flesta att bli grundligt informerade om en ny VA-plan.

När kommer informationsmöten i bygdegårdarna?

Vatten och avlopp (VA) är nog den allra viktigaste frågan på södra och östra sidan. Var, när och hur kommunen avser att bygga ut vatten och avlopp påverkar nybyggnation, inflyttning, besöksnäring och företagande. Det är nog få som har tiden att läsa igenom planen, men som gärna sätter av en timme eller två för ett informationsmöte där de sen kan ställa frågor. Att få en uppdatering på plats hur kommunen planerar framöver borde vara en självklarhet.

Den nya planen är i vissa avseenden tydligare, i andra avseenden saknas detaljer som låg i den gamla VA-planen. Den nya planen nämner andra lösningar än kommunalt spillvatten, vad innebär det? Sydöland saknas, då man tydligen inväntar förstudien för utbyggnad av kapacitet för Grönhögens avloppsreningsverk (ARV). Hur ska vi kunna ha synpunkter på en plan där vi är en vit fläck på kartan? Förstudien ska snart vara klar, så det hade varit bättre att invänta rapporten och få med hela kommunen i vattentjänstplanen.

Även om det investeras en hel del i VA och dess utbyggnad kommer det ta lång tid innan allt är klart. Här ligger både tekniska avvägningar och politiska budgetprioriteringar. I budgeten som klubbades i veckans kommunfullmäktige har takten saktats ner i etappen Mysinge-Bårby, då politiken prioriterade andra investeringar. Stärk medborgardialogen, åk ut till bygdegårdarna och berätta om den nya VA-planen och förstudien. Ta gärna med ljudanläggning. Samrådstiden går ut 10 december.

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för synpunkterna. Vattentjänstplanens samråd har genomförts i enlighet med gällande lagstiftning, inklusive LAV:s krav på samråd och information. Planen är strategisk och omfattar långsiktig planering av VA-investeringar. Det är korrekt att utbyggnadstakten påverkas av

tekniska avvägningar och politiska budgetprioriteringar, och därför kommer vissa etapper att genomföras successivt. Eventuella lokala möten och dialogaktiviteter kommer att arrangeras i takt med att projekten genomförs.

Området kring Grönhögen pekas inte ut i den karta som visar områden med behov av allmän VA-försörjning då de aktuella orterna redan är anslutna till befintlig VA-infrastruktur och behovet av utbyggnad enligt planens syfte därmed inte föreligger. Kommunen har dock kompletterat granskningsbehandlingen med relevant information från förstudie Grönhögen ARV samt från den pågående förnyelseplanen.

Med "andra lösningar än kommunalt spillvatten" avses exempelvis samfällighetslösningar, gemensamma minireningsverk eller lokala avloppsanläggningar där flera fastigheter delar på en gemensam lösning. Alla dessa lösningar skulle i de fall de blev aktuella prövas och utformas så att de uppfyller lagkrav och miljökrav, och fungerar som ett alternativ till anslutning till kommunens system.

Inkom 2025-12-09

Fastighetsägare

Bakgrund

Jag har tagit del av den av den plan som presenterats av Mörbylånga kommun gällande utbyggnaden av Va-anläggningar. Vattentjänstplan för åren 2025–2037.

Vattentjänstplanen syftar till att med en tidsaspekt på flera generationer inkludera beredskap inför klimatförändringarnas effekter. Utbyggnaden av Va-anläggningen ska vara objektiv där bedömningen sker utifrån behov samt miljö- och hälsosynpunkt. Man ska möta ett förändrat klimat med mer regn och torra. Vidare noteras följande i en tidigare upprättad plan för Mörbylånga kommun:

6 § LAV "Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall kommunen 1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och 2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän VA- anläggning". Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet och har möjlighet att förelägga en kommun att lösa VA-försörjningen i ett större sammanhang om problem finns.

Historik

Lenstad by har historiskt utgjorts av en åldrande befolkning med få ägarbyten på fastigheterna. Kring år 2006 anlade Mörbylånga kommun kommunalt vatten och avlopp till grannbyn, Kalkstad by, belägen 2km från Lenstad by som då inte fick kommunalt vatten och avlopp.

Nuläge och framtid

År 2015 påbörjas en ny tid i Lenstad by vilket sedan dess inneburit flera nyinflyttade familjer med barn. Idag består byn av tolv permanent boende, med ett aktivt jordbruk och några sommarstugor. Byn har för närvarande trettio invånare varav nio är barn. Som ny ägare till fastigheten 1:4 och 1:5 planeras att erbjuda tre till fyra nya barnfamiljer möjlighet att flytta till Lenstad by, intresset är redan stort. Detta skulle innebära att byn tillförs ytterligare fjorton invånare. Att Ölands byar växer är bra för alla invånare, näringsliv och kommun.

Vidare kan jag konstatera att de krav som vår regering och länsstyrelser kommer att ställa på kommuner avseende uthållighet och självförsörjning (Totalförsvaret). Detta spiller självklart över på förmågan att odla och bedriva produktion av livsmedel på Öland. Lenstad by är gammal jordbruksbygd och kan relativt snabbt skala upp för större produktion. Rent friskt vatten är då så klart avgörande.

Paradoxalt nog är jag drivande tillsammans med Länsstyrelsen i ett projekt på södra Utmosen på vår mark syftande till att fördrämma och fördröja avflöde av öppet vatten på allvaret. Därmed säkras tillgången på grundvatten på Öland i stort, fast jag själv står utan vatten.

Vattnet

Byn har till majoritet stora problem med tillgången och kvalitén på dricksvatten. Verkligheten är den att vi får hämta dricksvatten i Kalmar och Färjestaden eller köpa vatten i närliggande butiker, detta är knappast uthålligt ur vare sig ett miljöriktigt eller samhällssäkert perspektiv. Vattnet i våra brunnar klassas som hälsofarligt för barn och till delar otjänligt för vuxna. I några anläggningar även giftigt (Arsenik).

Det finns anläggningar som renar vatten, men i dessa anläggningar går det också åt vatten för att rena, samt en stor mängd energi och förbrukningsmaterial. Vilket känns onödigt och föråldrat i ett modernt samhälle med fungerande VA lösningar.

Det har genomförts ett antal försök att borra för nytt vatten både i befintliga samt nya brunnar utan någon större framgång vattenkvalitén blir inte bättre. Tvärtom den blir faktiskt sämre försöken med att borra nya brunnar känns utsiktslöst och är inte ett bra alternativ.

Detta är helt enkelt dåligt på riktigt.

Yttrande

Vid ett flertal tillfällen har kontakt tagits med Mörbylånga kommun angående kommunalt vatten varpå svaret konsekvent varit ”ej aktuellt på en överskådlig framtid”. Svaret känns tyvärr lite för konstruerat och svårbegripligt för att tas på allvar och förstå. Dessutom rimmar det dåligt med de fina initiativ Mörbylånga Kommun har presenterat för framtiden. Vidare konstateras att Lenstad by inte finns med i Vattentjänstplan för åren 2025–2037. Detta känns förtvivlat, hopplöst och skapar onödig friktion.

För att få kommunalt VA bör bebyggelsen anses utgöras ”ett större sammanhang” vilket skulle innebära 20–30 fastigheter. Praxis visar dock att ett betydligt mindre antal fastighet kan behöva anslutas om så är nödvändigt för skyddet för människors hälsa och/eller miljön. Utan att gå in på detaljer kan jag konstatera att Mörbylånga kommun frångått denna policy, vilket är både glädjande och hoppningivande. Utifrån min beskrivning av nuläge och framtid känns det rimligt att inlägga Lenstad by i planerna framtida utbyggnad kommunalt VA.

Lenstad by är i allra högsta grad ett bevis på en levande landsbygd. Lenstad by växer. Nya familjer visar intresse att flytta in, givetvis vill dessa familjer ha tillgång till vårt viktigaste livsmedel FÄRSK VATTEN. Jag vill gärna tro att det genom ett misstag blivit så att Lenstad by inte är inkluderad i vattenförsörjningsplanen. Jag tar gärna ett personligt möte med er ansvarige i frågan för att reda ut frågetecknen och presentera kreativa alternativ, syftande till en anslutning av i vart fall vatten så snart som möjligt.

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för synpunkterna. Kommunen instämmer i att dricksvattensituationen i Lenstad by är otillfredsställande. Enligt 6 § Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster ska kommunalt VA tillhandahållas där det finns behov ur hälso- och miljöperspektiv, och i "större sammanhang". Med hänsyn till det dåliga vattenkvalitetsläget kommer kommunen att beakta Lenstad by i fortsatt planering, och området lyfts i granskningsbehandlingen.

Inkomna skrivelser från övriga intresseföreningar m.fl.**Inkom 2025-12-10
Ölands Vattenråd**

Ölands vattenråd är en ideell förening bestående av medlemmar från näringslivet, kommunerna och andra föreningar som Sportfiskarna och Naturskyddsföreningen. Vårt uppdrag är länkat till EU:s vattendirektiv vars målsättning är att uppnå minst god vattenstatus i alla typer av vattenförekomster. Vattenrådets roll är att stimulera och tillvarata lokalt engagemang och tillföra kunskaper samt medverka till prioriterade åtgärder.

När det gäller vattentjänsterna är dessa beroende av och påverkar status i våra vattenförekomster. Statusen enligt vattendirektivet omfattar både kvalitet och kvantitet, som i sin tur även är av stor vikt för biologisk mångfald. Tillgången till tillräckligt med rent dricksvatten under alla förhållanden är avgörande för samhället och ställer särskilda krav utöver vattendirektivet. Väl fungerande avloppslösningar är av stor vikt för vattenkvalitet i recipienterna och för den biologiska mångfalden i våra ytvatten.

Vi vill berömma Mörbylånga kommun för en väl skriven vattentjänstplan med ett helhetligt perspektiv på vattnet utifrån många olika parametrar. Från vattenrådets sida ser vi, precis som kommunen, stora utmaningar med det förväntade ökade dricksvattenbehovet kommande år och den påverkan det kan få på våra grundvattenmagasin. För att säkra tillgången på grundvatten och dricksvatten ser vi tre viktiga åtgärdsområden: öka grundvattenbildningen, minska användningen och återanvända avloppsvattnet.

För att öka grundvattenbildningen ser vi att det är av största vikt att vi skyddar de grundvattentäkter vi har och inte försämrar möjligheten till infiltrationen genom till exempel exploatering i vattenskyddsområden. Vi ser också mycket positivt på kommunens satsningar på att öka infiltrationen av grundvatten genom olika vattenkvarhållande åtgärder och vi hoppas kunna bidra till och växla upp arbetet med kvarhållande åtgärder framöver. Det nämns i vattentjänstplanen att en del lantbruk nyttjar kommunalt dricksvatten till sina djur och att de utgör en stor del av den totala vattenförbrukningen. Då kommunens vattentillgång är knapp riskerar de att bli utan vatten till sina djur och det kan vara en bra ingång för samverkan kring kvarhållande åtgärder. Vi föreslår att Mörbylånga kommun, eventuellt tillsammans med oss i vattenrådet, erbjuder lantbrukare som idag är ansluta till det kommunala nätet, hjälp med att identifiera och genomföra grundvattenstärkande åtgärder på sina marker.

Kommunens kommentar:

Att hålla kvar vatten i landskapet med fokus på lantbruket är ett av kommunens prioriterade mål och ett pågående arbete. Kommunen ser positivt på bred samverkan i frågan.

Att spara vatten och minska konsumtionen är den allra billigaste lösningen och vi vill därför uppmana Mörbylånga kommun till fler åtgärder inom detta område. Av det vatten hushållen i genomsnitt förbrukar går den största mängden till personlig hygien (60 l/person och dygn) och den näst största till toalettspolning (30 l/person och dygn). Hur mycket vatten kan vi spara om alla hushåll installerar snålspolande duschmunstycken och toaletter? Vad kan kommunen göra i sina egna fastigheter? Kan vi lyfta fram alternativ till vattentoaletter? Ölands Vattenråd samverkar gärna med kommunen kring vattensparande åtgärder och kampanjer.

Kommunens kommentar:

Kommunen delar Vattenrådets syn på behovet av vattensparande åtgärder och ser gärna en framtida samverkan i frågan.

Vi ser det också som viktigt att försöka återcirkulera det renade avloppsvatten som produceras i så stor utsträckning som möjligt, både för att minimera uttagen av grundvatten och för att minska utsläppen av näringsrikt vatten till vår kraftigt övergödda kustmiljö. Vi tycker det är mycket positivt med de samarbeten som kommunen redan har inlett med lantbrukare som tar om hand renat avloppsvatten för bevattning och hoppas att vi kan få se fler sådana lösningar framöver. I Borgholms kommun har man grävt ner returledningarna för att kunna återföra avloppsvattnet från reningsverken till andra delar av kommunen där det kan komma till nytta för tex bevattning. Kanske kan vara värt att utreda även i Mörbylånga kommun.

Slutligen ett förslag utifrån ett beredskapsperspektiv. I samband med att fler hushåll ansluts till den kommunala VA-anläggningen är det många hushåll som väljer att ta bort pumpanläggningarna från de egna brunnarna. Det tänker vi är problematiskt då de egna brunnarna utgör ett viktigt komplement till den kommunala dricksvattenförsörjningen för till exempel bevattning men även ett viktigt reservvatten om det uppstår problem i den kommunala anläggningen. Därför vill vi uppmana kommunen att i sin tur uppmana de hushåll som ansluts till VA att behålla sina gamla pumpanordningar.

Kommunens kommentar:

Kommunen tackar för och beaktar synpunkten. Kommunens beredskapssamordnare hanterar frågan vidare.